

ارزیابی فنی طرح‌های ساماندهی اضطراری اجرا شده بر روی رودخانه‌های استان آذربایجان شرقی

بهزاد عزیزپناه^۱ و ظفر مطلبی^۲

۱- کارشناس ارشد سازه‌های آبی، دفتر حفاظت و مهندسی رودخانه‌ها و سواحل، شرکت آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی
Email: behzad.azizpanah@yahoo.com، ۰۹۱۱۳۰۱۶۱۰۲

۲- مدیر پروژه طرح‌های مطالعاتی مهندسی رودخانه‌ها و سواحل، شرکت آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی

چکیده

طغیان رودخانه‌ها از پدیده‌هایی هستند که اراضی کشاورزی، مناطق مسکونی، جاده‌ها، پل‌ها، تاسیسات عمومی و زیربنایی و دیگر منابع ملی را تهدید می‌کنند از جمله روش‌های کنترل سیلاب و سامان دهنده رودخانه‌ها گوره‌ها هستند که قدیمیترین، رایج‌ترین و نیز یکی از مهمترین روش‌های مهار سیلاب از دیر باز تاکنون بوده است. در این تحقیق رودخانه‌های شهرچای، لیلان چای، خراجو چای، صوفی چای و حاجیلرچای انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفت. بررسی‌ها نشان می‌دهد ابعاد گورهای اجرا شده در این رودخانه‌ها با ابعاد استاندارد آنها تا حدی تفاوت داشته و بعلاوه عدم حفاظت خاکریزهای اجرا شده علی‌الخصوص در پیچ‌ها سبب تخریب و آبستگي موضعی شده است.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی فنی، گوره، HEC-RAS، HEC-GEORAS، لیوارجان، شهرچای، خراجو، لیلان چای و صوفی چای

مقدمه

وجود هر نوع مانع در مقابل جریان آب مانند انباشت مواد زاید و پر نمودن بستر رودخانه توسط زارعین و انجام کشت و زرع و یا درختکاری در آن به صورت یک سد کاذب عمل نموده و موجب انباشته شدن سیلاب در بالادست را فراهم می‌آورد. بنابراین جهت اطمینان از ظرفیت عبور در بازه‌های مختلف یک رودخانه بایستی نسبت به بر چیده شدن موانع و ساخت و سازهای صورت گرفته و لایروبی رودخانه در مقاطع لازم اقدام نمود. علاوه بر بازگشایی رودخانه‌ها و مسیل‌ها، در بعضی از بازه‌ها به منظور تسهیل در عبور جریان سیلاب و کاهش تخریب دیواره‌های رودخانه و اراضی حاشیه آن، اصلاح مسیر رودخانه یک امر بسیار سودمند می‌باشد. مفهوم کلی اصلاح مسیر شکل بخشیدن به رودخانه است به طوری که جریان در یک مقطع مشخص کنترل شده مستقیم و یا در مواقع اجبار راستای ماریچی با پیچ‌های معکوس و متوالی و با انحنا نسبتاً زیاد و مناسب هدایت گردد و در وضعیت جدید تثبیت شود عبارت دیگر اصلاح مسیر شامل تغییر در عرض، عمق، شیب، مقاومت جریان و راستای رودخانه است به طوریکه با حذف پیچ‌های تند، تعدیل انحنایها و رفع غیر یکنواختی مقاطع متوالی، با حفظ